

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

III (54) том

Новітні засоби навчання:
проблеми впровадження та стандартизації

Послідовність загальної середньої та вищої освіти
як європейський стандарт

СМОЙЛОВСЬКА Г.П., ЄРЕНКО О.К., МАЗУЛІН О.В., Впровадження сучасних інформаційних засобів навчання для інтернів за фахом «Загальна фармація»	249
СОЛОМЕНКО Л.І., Інтегративний підхід до викладання соціальної екології як фахової дисципліни	256
ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ О.Б., Побудова початкового курсу усної повсякденної комунікації в навчанні англійської мови дорослих, які вивчають її поза межами мовних програм у ВНЗ	264
ФЕДОТОВ В.П., МАКУРИНА Г.И., МАКАРЧУК А.И., МАКАРЧУК А.И., Образцы, цели и принципы учебных игр в медицине	272
ФУРИК О.О., Проблемно-орієнтоване навчання: особливості методики викладання у медицині	281
ШАБАЦЬКА С.А., Аналіз можливостей інформаційно-комунікаційних технологій в аспекті розробки електронних освітніх ресурсів	287
ШЕІНА О.О., Особливості використання медіаосвітніх технологій у професійній підготовці студентів університету	294
ШИШКІНА М.П., Формування і розвиток засобів ікт освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу на базі концепції хмарних обчислень	302
ЯНЧАРСЬКА Л.В., Використання інтерактивних технологій навчання у процесі психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів економіки	310

2. Послідовність загальної середньої та вищої освіти як європейський стандарт

БЄЛЬЧЕВА Т.Ф., ВИТРИКУШ І.В., Педагогічні аспекти управління методичною роботою в сучасній школі	318
БЄЛЬЧЕВ П.В., БЄСОВА О.Г., Інваріативна та варіативна складові інформаційної компетентності майбутнього учителя математики	327
БОРИСЕНКО М.Ю., Експериментальна перевірка ефективності впровадження методики забезпечення наступності у вивченні математики початкової та основної школи	334
ВЛАСЕНКО А.О., Модель підготовки студентів-бакалаврів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі	344
ГОРДІЙЧУК О.Є., Професіоналізація майбутніх вихователів групи продовженого дня в педагогічному ВНЗ: досвід та інновації	351

ДІДЕНКО Л.С., Електронна дитяча енциклопедія як ефективний засіб підвищення загальної обізнаності учнів	359
ІЗБАШ С.С., ПОЛТОРАЧЕНКО О.О., Сучасні форми, методи, засоби управління творчим розвитком вчителів загальноосвітніх навчальних закладів	369
КАЗАЧІНЕР О.С., Підготовка вчителя іноземної мови до використання інноваційних педагогічних технологій у контексті подолання труднощів у навчанні школярів	378
KLYMOVYCH M.V., Semantic characteristics of the main terms of research issues training students of college of education to create scientific and methodological environment in primary school	385
КУЛІНКА Ю.С., Професійна підготовка майбутніх учителів технології до проекування мультимедійного уроку	394
ЛИСОГОР Л.П., Актуальні проблеми підготовки вчителів початкових класів в контексті інтеграції до європейського освітнього простору	402
ЛОПАТИНСЬКА І.С., Педагогічні умови створення емоційно сприятливого середовища в учнівському колективі гімназії	409
МАМЧУР Є.А., Формування ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів як передумова інтеграції до європейського освітнього простору	417
МАТВІЄНКО О.В., Система професійної підготовки майбутніх учителів до проектної діяльності	424
МИРКОВИЧ И.Л., Ретроспективний аналіз методів обучения устной английской речи учащихся начальных классов	432
РАЗМОЛОДЧИКОВА І.В., Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи засобами інноваційних методів	440
СІНЕЛЬНИК І.П., Виховання толерантності майбутніх учителів початкової школи в процесі навчання ділової іноземної мови	447
СТОЛЯРЧУК О.А., Формування психологічної компетентності майбутніх учителів	455
СТРАТАН-АРТИШКОВА Т.Б., Методологічні засади творчо-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва	463
УМІНСЬКА А.П., Рефлексивна культура майбутнього вчителя іноземної мови як основна складова його професійної підготовки в умовах модернізації освіти	472

- «рефлексивне інтерв'ю» – комунікативна методика, яка розвиває як «мистецтво задавати питання», так і внутрішню установку на вдумливий пошук відповіді;
- «рефлексивні уроки» – авторський метод американського психолога Д. Крукшенка, адаптований нами відповідно до умов проведення фрагментів уроків.

Метод «рефлексивних уроків», побудований на залученні учасників у процес навчання-учіння з його наступним аналізом. Маючи загальні коріння з методами мікронавчання та імітаційних ігор, даний метод професійної підготовки має свою специфіку і достоїнство. На відміну від методів навчання, побудованих на моделюванні педагогічних ситуацій, рефлексивні уроки стимулюють професійне мислення і дії учасників у реальній атмосфері навчання-учіння, викликаючи реальні відносини і переживання.

Висновки. Отже використання у навчальному процесі педагогічних ситуацій, проблемних завдань, рефлексивних методів дозволяє студенту перейти із позиції суб'єкта навчання у роль «учителя»; створює умови для творчої діяльності; виробляє вміння приймати правильні рішення; учить аналізувати і знаходити вихід із проблемних ситуацій; створює атмосферу розуміння і співпереживання; робить студентів справжніми суб'єктами навчання.

Список використаних джерел:

1. Бойко М., Млинко В. Інноваційні процеси в педагогічній діяльності / М. Бойко, В. Млинко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2009. – № 5. – 176 с.
2. Гребенюк О.С. Общие основы педагогики:[учебн.] / О.С. Гребенюк, М.И. Рожков. – М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 160 с.
3. Касьян В.І. Філософія: Відповіді на запитання екзаменаційних білетів: [навч. посібн.] /В.І. Касьян. – 4-е вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2006. – 343 с.
4. Косенко Ю. М. Загальна педагогіка: [навч. посіб.] / Ю. М. Косенко. – Маріуполь: ТОВ «Друкарня «Новий світ», 2008. – 280 с.
5. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: [навч. посібн.] /В.М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
6. Тафінцева С. Моделювання педагогічних ситуацій як засіб підготовки майбутніх учителів початкової школи до соціалізації учнів / С. Тафінцева // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2009. – № 5. – С.139.
7. Чепіль М. М. Педагогічні технології: [навч. посіб.] / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с.

СІНЕЛЬНИК І.П.,
старший викладач, кафедра іноземних мов і методик їх навчання,
Педагогічний інститут,
Київський університет
імені Бориса Грінченка,
м. Київ

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті висвітлено проблему виховання гуманної особистості молодшої людини, як одного з імперативів вищої школи ХХІ століття; здійснено дослідження змістового аспекту поняття «засіб виховання»; визначено та зроблено дискурсивний огляд деяких інноваційних форм і методів роботи, що можуть якісно поліпшити процес формування толерантного світогляду та міжкультурних комунікативних умінь майбутніх учителів початкової школи у процесі навчання ділової іноземної мови, що у подальшому сприятиме їхній адаптації в педагогічному колективі та дозволить ефективно виконувати професійні обов'язки в умовах полікультурного суспільства України.

Ключові слова: виховання, гуманна особистість, толерантність, майбутні вчителі початкової школи, ділова іноземна мова, дієві засоби виховання, відмінні культури, міжкультурні комунікативні вміння, культурні асимілятори, культурно орієнтовані дилеми.

В статті освіщено проблему виховання гуманної особистості молодого человека, как одного из императивов высшей школы XXI века; проведено исследование содержательного аспекта понятия «средство воспитания»; определены и сделан дискурсивный обзор некоторых инновационных форм и методов работы, которые могут качественно улучшить процесс формирования толерантного мировоззрения и межкультурных коммуникативных умений будущих учителей начальной школы в процессе обучения деловому иностранному языку, что в дальнейшем будет способствовать их адаптации в

педагогическом коллективе и позволит эффективно выполнять профессиональные обязанности в условиях поликультурного общества Украины.

Ключевые слова: воспитание, гуманная личность, толерантность, будущее учителя начальной школы, деловой иностранный язык, действенные средства воспитания, различные культуры, межкультурные коммуникативные умения, культурные ассимиляторы, культурно ориентированные дилеммы.

The article highlights the problem of a young man's humane personality education as one of the imperatives of high school of the XXI century; the semantic aspect of the concept "means of education" is investigated; some innovative forms and methods of work, which can qualitatively improve the process of forming prospective primary school teachers' tolerant outlook and intercultural communication skills in the process of teaching to them Business Foreign Language, which further will contribute to their adaptation in the pedagogical staff and will help them effectively carry out their professional duties in terms of the multicultural Ukrainian society, are determined and discursively overviewed.

Key words: education, humane personality, tolerance, prospective primary school teachers, business foreign language, effective means of education, different cultures, intercultural communication skills, cultural assimilators, culturally oriented dilemmas.

Постановка проблеми та її актуальність. Нині процес реформування вищої освіти в Україні відбувається в умовах формування єдиного інформаційного всесвіту. Глобальний процес інформатизації спричинює великі зрушення у змісті, структурі людської життєдіяльності, в системі комунікативних зв'язків; накладає відбиток на соціальний порядок та зміст і структуру людської життєдіяльності, сприяє формуванню нового світу людей, виходячи за межі планетарних вимірів, охоплюючи космічний простір.

Інформаційне суспільство створює передумови інтелектуалізації суспільства, людини, ставить нові вимоги до його моральної та соціально-психологічної культури, що реалізуються через систему освіти та виховання та безпосередньо через сферу трудової діяльності і складають певний спектр життєвих вимог до людини, її ціннісно-світоглядної орієнтації, здібностей, потреб.

Процес реформування національної системи освіти ускладнюється також і соціально-економічним кризовим станом українського суспільства, глибокою ідеологічною кризою, пов'язаною з ідеологічним вакуумом. Численні дослідження свідчать про те, що значна частина молоді, з одного боку, втрачає орієнтацію на колишні ідеали, піддає їх сумніву, або взагалі їх відкидає, а з іншого – не має тих ідейних орієнтирів, яких бажала б досягти [2, с. 12-79].

Образно кажучи, сучасне людство нагадує птаха з одним могутнім крилом – науково-технічним рівнем, і значно слабкішим іншим – рівнем практичної моралі. Всупереч відносно високій освіченості сучасна молода людина залишається носієм низької культури спілкування з недостатнім рівнем розвиненості гуманних відносин та індивідуальних якостей, що породжують постійні конфлікти в побутовій і діловій сферах.

Варто зазначити, що в концепції освіти XXI століття, розробленої комісією ЮНЕСКО, наголошується на тому, що система освіти повинна вирішувати численні проблеми, що ставить перед нею інформаційне суспільство в перспективі неперервного збагачення знань і виконання обов'язків громадянина, який відповідає вимогам нашого часу. «Освіта протягом усього життя стоїть на чотирьох стовпах: навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом, навчитися жити» [5, с. 11-14].

Відтак, виховання гуманної особистості молодшої людини є одним з імперативів вищої школи XXI століття, адже «навчитися жити разом» передбачає вміння розуміти іншого, здатність співіснувати із представниками різних соціокультурних спільнот в умовах шанування цінностей плюралізму, взаєморозуміння й толерантності.

Визнання важливості виховання толерантності студентів, зокрема майбутніх учителів початкової школи, актуалізує необхідність пошуку і впровадження у практику вищої школи ефективних засобів виховання зазначеної якості. Нам видається, що засоби іноземної мови наділені значними потенціальними можливостями виховання у тих, хто навчається, ціннісного ставлення до людей, незалежно від національності, мови, релігії, культурної приналежності, соціального стану, а також формування їх міжкультурних комунікативних умінь.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. Питання гуманізації освіти завжди було й залишається предметом досліджень філософів, психологів, педагогів, починаючи від античних часів і до наших днів, а саме Конфуція, Сократа, М. Квінтіліана, Т. Кампанелли, Я. Коменського, І. Песталоцці, К. Ушинського, К. Роджерса, М. Монтессорі, А. Макаренка, В. Сухомлинського, Л. Виготського, Д. Ельконіна, Ш. Амонашвілі, С. Гончаренка, І. Підласого, О. Савченко, І. Якиманської та інших.

Різні аспекти проблеми толерантності ґрунтовно вивчали такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як М. Бердяєв, М. Бахтін, І. Ільїн, В. Соловйов, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, Дж. Дьюї, Дж. С. Мілль, В. Лекторський, В. Золотухін, О. Асмолов, І. Зязюн, І. Бех, І. Гріншпун, О. Клепцова, С. Бондирева, Д. Колесов, Р. Валітова, О. Сухомлинська, О. Доукина, С. Тер-Мінасова, Б. Гершунський, Ю. Тодорцева, Т. Білоус, Я. Довгополова, М. Уолцер, О. Хеффе, Б. Рієрдон та інші.

Проте, незважаючи на досить вагомий результат дослідження вищезазначеної проблеми, питання виховання толерантності майбутніх учителів початкової школи через зміст і засоби іноземної мови залишається, на нашу думку, недостатньо вивченим.

Мета статті. Метою статті є висвітлення проблеми виховання гуманної особистості молодшої людини, як одного з імперативів вищої школи XXI століття, дослідження змістового аспекту поняття «засіб виховання», визначення та дискурсивний огляд деяких інноваційних форм і методів роботи, що можуть якісно поліпшити процес формування толерантного світогляду та міжкультурних комунікативних умінь майбутніх учителів початкової школи у процесі навчання ділової іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Практичний досвід викладання навчальної дисципліни «Ділова іноземна мова» для магістрантів спеціальності «Початкова освіта» доводить, що зміст та засоби іноземної мови є дієвим знаряддям у формуванні міжкультурних комунікативних умінь майбутніх педагогів, а також у вихованні толерантності, що є професійно значущою для них якістю.

Насамперед, з'ясуємо, що ж ми вкладаємо у поняття «засіб виховання». В «Українському педагогічному словнику» ми знаходимо таке визначення означеного поняття: «Засобом виховання є насамперед приклад, який вихователь подає вихованцеві, потім – наказ (вимога й заборона), переконання, привчання й навчання...» [1, с. 53]. Нам же імпонує твердження В. Омеляненка та А. Кузміньського про те, що засоби виховання – це надбання матеріальної і духовної культури (художня і наукова література, радіо, телебачення, кіно, предмети образотворчого мистецтва, архітектури та ін.), форми та види виховної роботи (бесіди, збори, ігри, спортивна діяльність, гурткова робота, конференції та ін.), що використовуються у процесі дії того чи того методу з метою посилення їх ефективності [3, с. 197].

У процесі навчання ділової іноземної мови студентів магістратури Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка ми застосовуємо різноманітні інноваційні форми й методи роботи, зокрема диспути, симпозиуми, колоквиуми, дебати, «круглі столи», «ток-шоу», віртуальні екскурсії, постер-сесії, ділові ігри, метод проектів, «культурні тренінги», «культурні капсули» тощо, що є, на наш погляд, дієвими засобами формування міжкультурних комунікативних умінь студентської молоді та виховання їх у

дусі миру, толерантності та взаєморозуміння. У межах нашої статті ми детальніше розглянемо метод культурних асиміляторів і метод культурно орієнтованих дилем.

Метод культурних асиміляторів, який останнім часом набуває широкого застосування в системі освіти в багатьох країнах світу, – метод, який має на меті ознайомити студентів з можливими труднощами міжкультурного спілкування, зумовленими розбіжностями між різними культурами, навчити розуміти бачення світу представниками інших культур, переживати свої емоційні реакції в обставинах міжкультурної взаємодії та коригувати їх, виховувати толерантність для вірогідного успішного функціонування в іншомовному культурному середовищі.

Культурний асимілятор представляє собою соціокультурну ситуацію, у якій взаємодіють два персонажі різних культур, та чотири інтерпретації поведінки персонажів цієї ситуації, серед яких лише одна правильна. При цьому, ідеальною можна вважати ситуацію, яка описує найтипівіший випадок взаємодії представників двох культур, таку, що представник групи «гостей» вважає конфліктною, або яку він найчастіше неправильно інтерпретує, яка дає змогу отримати важливу інформацію про чужу культуру. А отже, ми маємо підбирати потенційно конфліктні типові комунікативні ситуації таким чином, щоб показати суттєві, ключові відмінності між різними культурами.

Наприклад, під час вивчення теми «Вербальні та невербальні засоби професійно-педагогічної комунікації» в межах дисципліни «Ділова іноземна мова» студентам пропонується ситуація, що включає використання невербальних складових міжкультурної комунікації та варіанти інтерпретацій поведінки її персонажів, представників різних соціокультурних спільнот.

Майкл, американський студент, за програмою академічного обміну перебуває на навчанні в Туніському університеті Ель Манар, де вивчає арабську мову. У кінці семестру йому не вдається успішно скласти іспит з арабської мови. Викладач арабської мови налаштований позитивно до іноземного студента. Він посміхається і пропонує йому спробувати перекласти іспит наступного дня. У відповідь студент демонструє жест, утворений великим і вказівним пальцями, який означає «о'кей». Раптом викладач блідне і поспіхом залишає аудиторію, боязко озирючись на студента...

А. викладач залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент прийде перекладати іспит наступного дня;

Б. викладач залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент не бажає перекладати іспит;

В. викладач залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент хоче дати йому хабаря;

Г. викладач поспіхом залишив аудиторію, упевнений у тому, що студент

хоче його вбити.

Після того, як студенти зроблять свій вибір, у групі обговорюють і порівнюють результати учасників. Студенти, які роблять правильний вибір, мають детально описати особливості культури (цінності, норми, звичаї, традиції, вірування), відповідно до яких вони діяли. Далі, решта студентів приєднується до дискусії, аналізуючи роль відповідного невербального засобу спілкування у передачі комунікативного наміру та змісту висловлення, обговорюючи можливі наслідки неправильного застосування або інтерпретації означеного жесту, після чого вся група переходить до розгляду іншої ситуації.

У запропонованій вище ситуації правильним варіантом відповіді буде варіант Г, оскільки в Тунісі зазначений жест рівноцінний погрозі «Я тебе вб'ю». Варіант А був би правильним, якби студент Майкл навчався в Америці, або в європейській країні, де цей жест означає «добре», «правильно». Варіант В можна було б обрати, якби студент перебував на навчанні в Японії, де відповідний жест означає «гроші».

Зазначимо, що практична частина такого заняття проходить, як правило, у формі рольової гри, де студенти, об'єднавшись у «двійки» або «трійки», розігрують різні варіації ситуацій культурного асимілятора, опрацьованих теоретично [4].

Метод культурно орієнтованих дилем, що представляють собою моделювання проблемних ситуацій культурного змісту, – ефективний, на наш погляд, засіб підвищення обізнаності студентів щодо особливостей їх власної культурно-визначеної поведінки, покращення розуміння особливостей культурно-детермінованої поведінки носіїв відмінних культур, виховання поваги до їх звичаїв і традицій, заохочення тих, хто навчається, до участі в дискусії щодо потенційних причин виникнення відповідної проблеми, способів її вирішення та результатів запропонованих ними рішень. Така інтерактивна діяльність, безперечно, сприятиме формуванню не тільки лінгвістичної компетенції суб'єктів навчання, а й удосконаленню міжкультурної комунікативної компетенції [6, с. 71-74].

Приміром, упродовж вивчення теми «Діловий етикет і культура поведінки» студентам пропонують уявити себе вчителями іноземної мови в початковій школі, які на великій перерві зібрались у кімнаті для відпочинку, де діляться один з одним проблемами професійного характеру та просять допомоги у їх вирішенні. Проблемні ситуації можуть бути такого змісту.

Ситуація 1. До Вас у групу нещодавно прийшла нова корейська дівчинка Джин-Хо. Жоден з учнів не хоче сидіти поруч з нею, тому що, за їх словами, дівчинка дивно пахне. Джин-Хо завжди вдягнена у чистий, ошатний одяг, її волосся старанно зачесане, і Ви не розумієте заперечення Ваших учнів.

Ситуація 2. Група Ваших учнів шикуються в колону для того, щоб вируши-

ти на урок-екскурсію до зоопарку. Ви намагаєтесь перерахувати їх, легенько торкаючись при цьому голови кожного з них. Раптом, Ви помічаєте, що троє учнів, тайців за походженням, до яких Ви наближаєтесь, панічно відсажуються від Вас.

Ситуація 3. До Міжнародного жіночого дня разом зі своїми учнями чоловічої статі Ви підготували для дівчаток невеликі подарунки, загорнуті в білу шовкову тканину. Всі дівчатка, отримавши подарунки, залишились задоволеними, за винятком дівчинки-китайки на ім'я Мейлін, яка дуже засмучена.

Об'єднавшись у пари, студенти по черзі розігрують свої ситуації перед групою. Після перегляду кожної з них відбувається групова дискусія на встановлення причини тієї чи тієї проблеми, способів її вирішення, обговорення інших відмінностей у культурах, що представляють персонажі дилем.

А тепер зазначимо культурні відмінності, що допомогли нам створити вищеподані проблемні ситуації.

Ситуація 1. Різні дієти дають різні запахи тіла. Так, українці погано пахнуть для представників деяких інших культур, тому що вони їдять багато м'яса і часто п'ють молоко. У випадку дівчинки Джин-Хо, корейська дієта, багата на часник, може бути причиною неприємного запаху її тіла.

Ситуація 2. Дотик до голови учня, будь-то з метою, зазначеною в ситуації, чи з метою схвалення якоїсь його дії, – звична річ для українського вчителя початкової школи. У тайській культурі, яка є дистантною, тобто такою, в якій дотики майже відсутні або заборонені, голова дитини – це «обитель» її душі. Тому так важливо не нашкодити дитині, «сполохавши» її душу.

Ситуація 3. Національні традиції дарування подарунків також містять інформацію про норми, яких дотримуються у певному культурному середовищі. Відомо, що білий колір в Україні символізує чистоту, самодостатність, невинність. Це «колір мрії». А от у Китаї – це символ жалоби, символ смерті. Щоб виправити ситуацію, вчитель мав перепакувати подарунок у тканину червоного кольору, що є символом життя, радості і любові.

Принагідним буде додати, що ефективність застосування культурних асиміляторів і культурно орієнтованих дилем на заняттях з ділової іноземної мови залежить від дотримання певних принципів, а саме: забезпечення активності кожного учасника певної ситуації; зворотного зв'язку, що має бути аргументованим, інформативним, персоналізованим та образним; довірливого й відкритого спілкування, заснованого на гуманізмі, доброзичливості, готовності до взаємодії.

Висновки. Таким чином, результати проведеного дослідження та власний досвід впровадження різноманітних інноваційних форм і методів, зокрема методу культурних асиміляторів і методу культурно орієнтованих дилем, у процес навчання студентів педагогічного вишу ділової іноземної мови дають

нам всі підстави стверджувати, що означені засоби при науково-обґрунтованому використанні можуть якісно поліпшити процес формування толерантного світогляду та міжкультурних комунікативних умінь суб'єктів освітнього процесу, що у подальшому сприятиме їхній оптимальній професійній адаптації та дозволить ефективно виконувати професійні обов'язки в умовах полікультурного суспільства України.

Проведене нами дослідження не вичерпує всіх аспектів розв'язання проблеми виховання толерантної особистості майбутнього вчителя початкової школи. Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо в дослідженні психолого-педагогічних та організаційних умов виховання толерантності майбутніх педагогів у позааудиторній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Мистецтво життєтворчості особистості: Наук.-метод. посібник: У 2 ч. / Реда. рада: В.М. Доній (голова), Г.М. Несен (заст. голови), Л.В. Сохань, І.Г. Єрмаков (керівники авторського колективу) та ін. – К., 1997. – Ч. 1: Теорія і технологія життєтворчості. – 392 с.
3. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 415 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
4. Сінельник І.П. Використання культурних асиміляторів як засобу виховання соціокультурної толерантності майбутніх учителів у процесі навчання іноземної мови [Електронний ресурс] / І.П. Сінельник // Вісник психології і педагогіки: Збірник наук. праць / Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Випуск 8. – К., 2012. – Режим доступу до збірника: http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_8
5. Трухін І.О., Шпак О.Т. Основи шкільного виховання: Навчальний посібник. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – 368 с.
6. Si Thang Kiet Ho. Addressing Culture in EFL Classrooms: The Challenge of Shifting from a Traditional to an Intercultural Stance. – Electronic Journal of Foreign Language Teaching 2009, Vol. 6, No. 1. – Pp. 63-76.

СТОЛЯРЧУК О.А.,

кандидат психологічних наук, доцент,
кафедра загальної, вікової та педагогічної психології, Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У роботі розкрито зміст психологічної компетентності вчителя, проаналізовано альтернативні наукові підходи до її структури, виокремлено поняття аутопсихологічної компетентності педагога й охарактеризовано напрями, механізми та бар'єри її формування у майбутніх учителів.

Ключові слова: психологічна компетентність вчителя, структура психологічної компетентності педагога, аутопсихологічна компетентність, формування аутопсихологічної компетентності майбутнього вчителя.

В работе раскрыто содержание психологической компетентности учителя, проанализированы альтернативные научные подходы к ее структуре, выделено понятие аутопсихологической компетентности педагога и дана характеристика направлений, механизмов и барьеров ее формирования у будущих учителей.

Ключевые слова: психологическая компетентность учителя, структура психологической компетентности педагога, аутопсихологическая компетентность, формирование аутопсихологической компетентности будущего учителя.

Maintenance of psychological competence of teacher is in-process exposed, the alternative scientific going is analyzed near its structure, the concept of self-psychological competence of teacher is selected and directions, mechanisms and barriers of its forming, are described for future teachers.

Key words: psychological competence of teacher, structure of psychological competence of teacher, self-psychological competence, forming of self-psychological competence of future teacher.